

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

8. Profertur quintus effectus eius.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

CAPVT VIII.

Profertur quintus effectus ejus.

QVINTVS effectus diuersitatis istius A
adjutorii, maximi momenti est, at-
que essentialiter connexus prece-
dentibus; quod ubi adjutorium sine
quo non, seu sanitatis datum est, ubi homines
meritis, hoc est, per liberum arbitrium discer-
nendi erant; ubi adjutorium quo per gratiam
Dei. Audeat hoc Augustinus, & juxta prin-
cipia sepius tradita, merito audeat: *Non de-
fuit utique consilium, quo certum numerum civi-
um sua sapientia predestinatum, etiam ex damnato
genere humano sua civitate impiebat; NON EOS
IAM MERITIS DISCERNENS,*
quandoquidem uniuersa massa tanquam in virtute
radice damnata est, seu GRATIA discernens,
& liberatis non solum seipsum, verum etiam de non
liberatis, quid eis largiatur ostendens. Vbi quod
dicit, *NON IAM MERITIS DISCERNENS,*
non seste indicat discretionem illam ante pec-
catum futuram fuisse per meritum. Quod
quamvis non tradiderit Augustinus, ex toties
inculcata doctrina fundamentis, consecra-
tionem esse, cuius vel mediocriter perspicaci
liquet. Vbi enim gratia adjutorium tale
dumtaxat est, sine quo non possit ali-quis ope-
ri si velit, non autem (quale nunc datur)
quo fiat ut velit, sed velle & nolle in libero re-
linquatur arbitrio, ibi liberi arbitrii flexus
adjutorium arripientis aut respicientis primam
diuersitatem facit. Ex quo infallibili nexu
sequitur discretionem inde pullulantem, libe-
ro arbitrio voluntatis, quamvis non sine gra-
tia, esse tribuendam.

Hæc ergo causa est, quam profunda sua
perspicacia Augustinus expressit, ut quia scho-
le recentioris adjutorium sufficiens atque con-
gruum non est aliud, ut supra ostendimus,
nisi adjutorium sine quo arbitrium velle non
potest, quisquis per illud velit aut operetur,
supersum bonum à malo, salvandum à dam-
nando suis meritis, hoc est, propria arbitrii
sua voluntate discernat. Nihil enim hic ju-
vat quod idem idem ingeminant, non esse
nudum voluntatis arbitrium, quod discernit,
sed intime cum adjutorio gratia conjunctum,
sine quo nec opus, neque consensum, neque
flexum, neque motum, neque nutum ullum quan-
tumlibet minimum producere voluntas aut
moliri potest. Hæc enim solia sunt ficulnea
sub quibus gratia primi status potestas viget,
sed gratia medicinalis Christi interitus latet.
Et enim quando ad eandem actionem produ-
cendam plura concurrunt, sine quibus perfici
nequit (quamvis enim quæso actio creatu-
re, quæ non plerumque ex parte facultatis,
medii, objecti, ceterarumque vel dispositio-
num vel principiorum complura possit?),
omniaque se habent ad illam ex parte princi-

pij in actu primo, quamdiu ab actuali influxu
præcidentur, quis unquam negandum arbi-
tratus est, ex illo principio vel causâ, vel con-
causâ, vel instrumento vel adjutorio, vel
qualitate nasci determinationem ad agendum
adeoque discretionem agentis à cessante, quod
est causa efficax primi impulsus ad agendum,
seu quo causa à non agendo extrahitur, ut
actu agat? Oculus ad videndum tam mul-
tis indiget præparationibus, organo bene dis-
posito, aëre temperato, luce congruâ; quis
ita ligneus est, ut discretionem videntis à non
vidente, non ex organo, non ex medio; non
ex lucis adjutorio, non ex concursu Dei pro-
ficisci sciat, sed ex voluntatis arbitrio, quan-
tumvis nec absque oculo, nec absque medio,
nec absque luce, nec absque Dei concursu hoc
fieri queat? Quis nisi contentiosus abnuat,
si homo moralis justitiæ, temperantiæ, casti-
tatis habitibus vel alijs præditus, nunc tem-
peranter, nunc iuste, nunc castè operetur aut
cesset, discrimen operantis à cessante, non ex
habitibus, non ex corporis aut animi disposi-
tione, non ex intellectu cogitatione, non ex
objectis efficaciter nasci, sed ex solo volunta-
tis arbitrio; quod cum omnibus istis quando
libet operatur, & cessat iterum quando libet?
Hoc de intellectu ratiocinante, de voluntate
externa opera moliente, ad quorum actiones
phantasmata, species, principia, conclusædi ha-
bitus, aliæ complura necessaria sunt, & in
similibus infinitis apertissimum est. Nemo
quippe tam ficulneus est, ut non intelligat
discretionem attendentis à non attendente,
ratiocinantis à non ratiocinante, utentis à non
utente, amantis à non amante, non ex phan-
tasmate, non ex intelligibili specie, non ex
habitu, non ex ullo prævio vel circumstante
adjutorio, sine quo non potest actus fieri, sed ex
libero flexu voluntatis effici; esto cætera ita
ranta necessitate concurrant, ut nullum actio-
nis initium, vel nullus gradus, nulla formali-
tas sive illis concurrentibus produci queat. Fa-
temur itaque cum in eorum sententiâ liberum
arbitrium ad agendum cum adjutorio con-
gruo se determinat, non hoc fieri sine gratiâ,
sed ipsâ suadente, invitante, iuvante, robo-
rante, concurrente. Nemo peritus invidiam
eis de gratiâ profus repudiata creat, quasi
totum nuda potestas voluntatis efficeret. Sed
hoc est quod verissimum esse in eorum opinio-
ne contendimus, positis jam omnibus istis
gratiæ congruæ adjutoris momentum & mo-
tum, & flexum, & nutum primum efficacem-
que in actionem ab illa dominum sui habente
arbitrii potestate proficisci: quemadmodum
nutus primus in visionem, in inscriptionem, in
intellectus discursum, in temperantiæ moralis
aut

aut calliditatis actionem, non à lumine, digitis, arte pingendi, habitibus & ceteris adiutorii cooperantibus, sed ab arbitrio imperante proficiscuntur, quod omnia ista recensita adiutoria ad agendum impellit, determinat & rapit. Nam hinc sunt illæ phrasæ eorum vulgarissimæ, quibus vel tardissimis explicant luce clarius meridianam sensum suum. Gratia est veluti instrumentum, quo liberum arbitrium uti vel non uti potest. Totus influxus gratiæ in opus, & tota eius efficacia est in potestate liberi arbitrii, & pendet ab eius applicatione & cooperatione. Habitu usus subest nostra libertati, usque nititur, non utitur, incipimus, desinimus uti longiore aut breviori tempore, prout volumus. Idem dicendum de auxilijs gratiæ preventivis, sive in habitu aliquo consistant, sive in actuali inspiratione intellectus vel affectione voluntatis. Hæc enim omnia non determinant liberum arbitrium, sed solum vires vires tribuunt quibus uti vel non uti potest, perinde ac si ei naturales forent. Nisi influxus & efficacia gratiæ in opus subesset potestati liberi arbitrii, opus non esset liberum. Cuiusmodi est quod gratia sit efficax in actu secundo, hoc est quod efficiat, id pendet à libertate arbitrii. Ratio cur gratia hic & nunc infusetur in opus, referenda est in liberum arbitrium gratiæ sic utens. Gratia subiecta est libero arbitrio, sicut spiritus prophetiæ prophetis subiectus est, & huiusmodi, quas ita sanas putant, ut eas Catholicæ fidei nomine indigetare non vereantur. Quod si non haberemus aliud quam istam eorum receptissimam communemque confessionem, nobis abundè sufficit ad id quod agimus. Per hæc ipsa namque invictè probant discretionem utentis gratiæ à non utente. positis omnibus adiutorii voluntatis ad actionem concurrentibus, à libero arbitrio proficisci. Sicut prima discretio utentis habitu à non utente, à libertate proficiscitur. Sicut enim usu habitus, non ipso habitu, ita & usu adiutorii, non adiutorio discernimur. Ex quo necesse est irrefragabili consecutionis lege consequi, quod istud adiutorii congrui genus non sit aliud quam adiutorium sine quo non potest actus fieri, non quo fiat: ac proinde esse sanæ, non infirmæ voluntatis, esse primi hominis, non secundi. Alterutrum enim necesse est, ut in utendo vel adiutorium voluntati, vel voluntas adiutorio dominetur. Si voluntas dominetur, ut adiutorium in ipsius libero relinquatur arbitrio, jam ex ipsissimis Augustini descriptentis verbis, est Adami sanæque voluntatis adiutorium. Nempe non illud quo fiebat, ut vellet & perseveraret, sed sine quo velle & perseverare non poterat, ita videlicet ut adiutorium gratiæ, & ipsum perseverare & non perseverare in eius relinquatur arbitrio: quibus verbis & August. indifferenciam adiutorii illius & voluntatis expressit, & ipsimet exprimere solent. Sin autem adiutorium voluntati dominatur, ita videlicet ut usus & non usus eius non in arbitrio voluntatis relinquatur, sed ipsi voluntati, sicut Augustinus loquitur, invictissime donet ut velit; jam erit adiutorium quo, sed eorum congruæ gratiæ capitaliter ad-

Apud Less. de grad. st. num. 72. fol. 363. & 362.

AVANZATI
LA BIBLIOTECA

Lib. de corr. rept. & grat. tit. cap. 11. & 12.

A verfarium. Perit enim illa potestas arbitrii dominatrix utendi gratiæ medicinali Christi, & non utendi, quam tantoperè prædicant, & sequitur usus adiutorii per ipsum adiutorium comitante non discente, pedissequa non prævia voluntate.

Quod verò causantur, Deum ineliberatis motibus excitare ac delinire voluntatem, adeoque desiderare, velle, decernere ut cum isto adiutorio operetur; benevolentiam quidem Dei celebrat, sed vim argumenti intantum præterit. Semper enim hoc eis fixum & constans manet; qualescumque adjuvantis gratiæ motus, quibus voluntatis dicitur molliatur, ab ultimo imperiali voluntatis dicitur decreto, ut ipsa influat adiutorium, aut non influat, sequatur effectus aut non sequatur. Hoc est, istorum motuum adiutoria in libero relinquitur voluntati arbitrio: qui est genuinus & ipsissimus character adiutorii sine quo non, sanæque voluntatis, prout illud nobis Augustinus declaravit. Ex quo efficitur ut impossibile sit discretionem hominis non proficisci radicaliter ex voluntate, concurrente licet adiutorio, sicut hoc multis exemplis declaravimus, & in operibus malis cuius non contentioso ad oculum ostendi potest. Quis enim neget motus blandientes cupiditatis internæ vehementissimos esse, motibusque gratiæ, quales Neoterici statuunt, omnino similes? Nec tamen illis eorum dixerit, dæmonem suadentem, aut mundum, aut carnem, aut ipsos denique qualescumque internos titillantesque concupiscentiæ motus esse, qui discernant amplectentem à respiciente, sed liberum voluntatis arbitrium quod ex eorum sententia omnibus illis motibus suâ potestate dominatur. Quod si similiter motus gratiæ seu adiutorii Christi medicinalis in libero relinquatur voluntatis arbitrio, quod ipsa deserat si velit, & in quo permaneat si velit, atque ita etiam facere & non facere, perseverare & non perseverare in eius relinquatur arbitrio: quemadmodum hoc eadem ad ductum malorum motuum similitudine Molina proficitur, quis ita cæcus est, ut non videat discretionem ab ipsa voluntate, non tamen absque adiutorio, sine quo velle, facere & perseverare non potest, proficisci; atque ita meritis voluntatis homines ut ante lapsum, non adiutorio quo faciente discerni?

Multo verò minus præscientia Dei conditionata vulnere, quod Christi Salvatoris adiutorio infligitur, mederi potest. Illa quippe adhibetur, non ut gratia sibi humanam subiciat voluntatem, prout Prosper postulat, atque ita detur ei medicinale Christi adiutorium quo fiat ut velit; sed ut hoc ipsum quo adiutorium Adami ab adiutorio Christi essentialiter distinguitur, incolume tueantur. Nam illius præscientiæ beneficio hoc assequuntur, ne adiutorium invictè rapiat voluntatem, adimatque potestatem illam indifferentem, qua utitur vel non utitur adiutorio si voluerit: hoc est, ut per hoc adiutorium detur voluntati posse si velit, velle verò & nolle, uti & non uti adiutorio, in

eius libero relinquatur arbitrio. Deus enim explorat libertatem ejus, quo sese, inquit, cum quolibet, sed pro libero nutu suo, conuersura sit: *Praviso Dei*, inquit ille, nullo modo o[mn]ia libera voluntatis, quia cooperationem & influxum non efficit, sed supponit; & ab eo quodammodo pendet. Quibus conformia etiam passim alii docent. Nam illis explicandi modis nihil efficacius proferri posset ad probandum quod illic ipsum adiutorium sine quo non (quod tanquam sanæ voluntatis adiutorium Augustinus explicuit) tanquam Christi medicinale adiutorium recentiorum schola defendat. Unde quando premuntur ab adversariis, quod nimirum libertatem voluntatis ceterant, impudentes ipsissimis etiam Augustini phrasibus, quibus in explicanda primi hominis & angelorum gratia usus est, sententiam suam ab eorum telis & seipso ab impietate defen-

dunt. Nam redarguti quod in ista sententia prædestinatio & gratia Dei non sit causa nostra cooperationis sed effectus, negant hoc se qui, quia inquit ille, à Deo habemus vires & auxiliam, sine quo non possumus ad bonum opus cooperari. Et mox addit, quod voluntate determinato & influxu quædam modo sic prior ratione influxu gratie. Et alibi alius ostendere volens Deum esse qui discernat homines: Quia, inquit, hæc liberam determinationem voluntatis, sine Deo inspirante & adiuvante habere non potest. Nimirum ut non tantum explicandi modo, sed & ipsis verbis probent, se adiutorium sine quo non, pro medicinali Christi adiutorio quo disputantibus, obtrudere; ut quemadmodum olim integra libertate futurum erat, ita & nunc homines meritis, non gratia meritum donante discernantur.

CAPVT NONVM.

Idem discrimen eademque natura gratiæ Christi probatur tertio ex differentia adiutorii possibilitatis, quod Pelagiani condiderunt, & voluntatis atque actionis, quod horruerunt.

SED illa natura adiutorii medicinalis, pro quo largiendo Christus crucifixus est, ulterius ex gravissimo conflictu Pelagii & Augustini perspicue declarari & probari potest. Quod ut à fundamentis intelligatur, sciendum est duas fuisse dilutiones Augustino cum Pelagio controversas. Una fuit, quod, aut quale esset adiutorium Christi? hoc enim Pelagius assererat esse legem atque doctrinam, sapientiam, sententiamque revelationes, peccati remissionem, Christi exemplum, atque huiusmodi de quibus ante diximus; Augustinus è contrario, esse occultam submirationem Spiritus sancti. Altera, quis esset adjuvandi modus adiutorii medicinalis, utrum tantummodo possibilitatem, hoc est, potentiam seu potestatem bene vivendi adjuvaret, an verò etiam voluntatem, hoc est, volitionem & actionem. Inter illa verò adiutoria, quantum ad adjuvandi modum, ista est differentia; quod adiutorium possibilitatis asserat plenam operandi potestatem, in qua natura ejus absolvitur: concursus verò iphus ad volendum aut operandum, aut neglectus ejus, à voluntatis nutu pendeat, ita videlicet ut non obstante possibilitatis adiutorio, liberam humanam sit, ut Pelagius aiebat, nec voluntatem tenam habere nec actionem; quemvis quando illo adjuvante vellet aut faceret, hinc esset hominis simul ac Dei, qui possibilitatem gratia sua semper adjuvaret auxilio. Ipsum tamen velle & nolle ut actu haberentur, ad hominem referendum esse censebat, quia de arbitrio fonte descendunt. Adiutorium verò voluntatis, id est, volitionis & actionis, longè alterius generis est. Non enim tantum adjuvat possibilitatem voluntatis, hoc est, non tantum com-

plet potestatem ejus ut operetur illo adjuvante si velit; sed donat ut reipsa velit, ut veniat ad Christum, ut diligat, ut operetur: *Vbi, ibid. s. 490* inquit Augustinus, iam & possibilitatis profectus & voluntatis affectus, & actionis effectus est. Et alibi: Neque enim ait, non vos estis qui deditis vobis posse bene loqui; sed ait: Non vos estis qui loquimini. Nec ait, Spiritus patris vestri est, qui vobis dat, vel dedit posse bene loqui, sed ait, Qui loquitur in vobis: non significans possibilitatis profectum, hoc est, quod possibilitas sit facta major & auctior; sed exprimens cooperationis effectum. Et rursum: Quomodo dicit liberi arbitrii elatus assertor, quod possumus bene cogitare, Dei est, quod autem bene cogitamus nostrum est? Cui respondet humilis gratia predicator: Non quia idonei sumus aliquid ex nobis; quasi ex nobismet ipsis, sed quia substantia nostra ex Deo est. Non enim ait posse cogitare, sed cogitare. Sed ad intelligendam plenius mentem Pelagii, naturamque adiutorii possibilitatis & voluntatis atque actionis omnino videnda sunt quæ fuse diximus in explicandis dogmatibus hæresis Pelagiane.

Cum igitur esset ista utriusque adiutorii differentia, Pelagius fortissimè contendebat, qualecumque esset bene volendi, vivendi que adiutorium, hoc non nisi possibilitatem, hoc est, potestatem faciendi adjuvare, ita videlicet ut in plenissimo voluntatis arbitrio usus vel non usus & possibilitatis & adiutorii remaneret. Decantatissima quippè cantilena hæresiarum fuit, bene velle & nolle, loqui & non loqui, cogitare & non cogitare nostrum esse, quia ex arbitrio fonte descendunt; & hæc omnia verere etiam in malum possumus, prout ibidem libro quinto declaravimus. Non quod negaret qualecumque Dei

lib. 5. de grat. Dei

lib. 5. de grat. Dei

lib. 5. de grat. Dei

lib. 5. de grat. Dei

lib. 5. de grat. Dei

lib. 5. de grat. Dei

lib. 5. de grat. Dei

lib. 5. de grat. Dei